

GÅRDSPLAN FRÅN 1800-TALET I

KVARTERET VÅGSKÅLEN

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom RAÄ 96:1,
fastigheten Vågskålen 8, Sankt Johannes socken, Norrköping, Östergötlands län

JOHAN KLANGE

Rapporter från Arkeologikonsult 2018:3186

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14
194 34 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: Utsikt mot kvarteret Vågskålen från Gamlebro, foto från sydväst.

ALLMÄNT KARTMATERIAL: © Lantmäteriet Dnr: 50007066_140003

© Arkeologikonsult 2018

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

GÅRDSPLAN FRÅN 1800-TALET 1

KVARTERET VÅGSKÅLEN

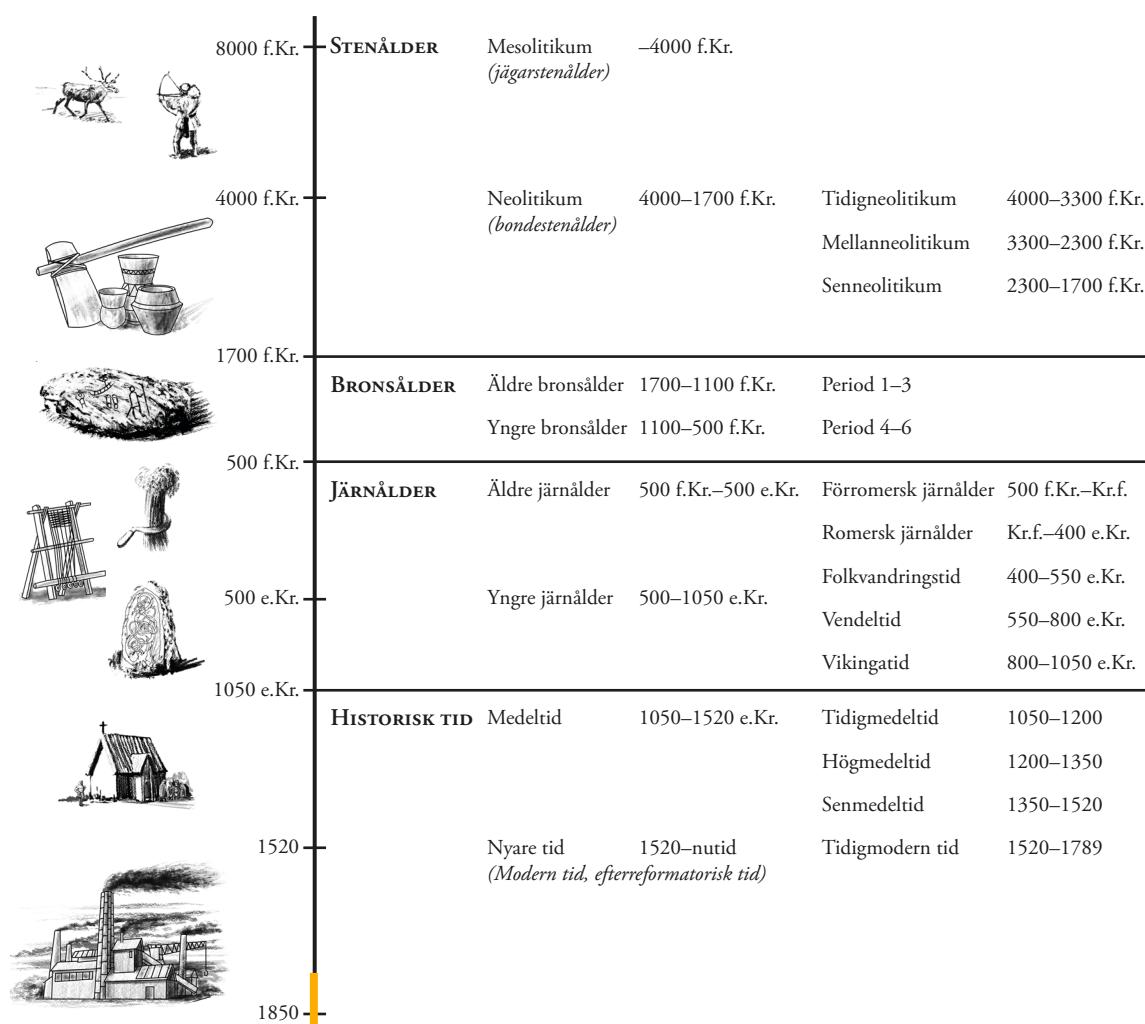
Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom RAÄ 96:1, fastigheten Vågskålen 8, Sankt Johannes socken, Norrköping, Östergötlands län

JOHAN KLANGE

Rapporter från Arkeologikonsult 2018:3186

ARKEOLOGISK PERIODINDELNING

ANTIKNVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850 genom äldre tiders bruk och att den är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.

Bevakningsobjekt innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning eller inte.

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, t.ex. fyndplats eller plats med tradition.

Uppgift om innebär att lämningen endast är känd via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa. Lämningen har inte eftersökts eller kunnat återfinnas i fält.

Undersökt och borttagen betyder att lämningen blivit arkeologiskt undersökt och helt borttagen. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår.

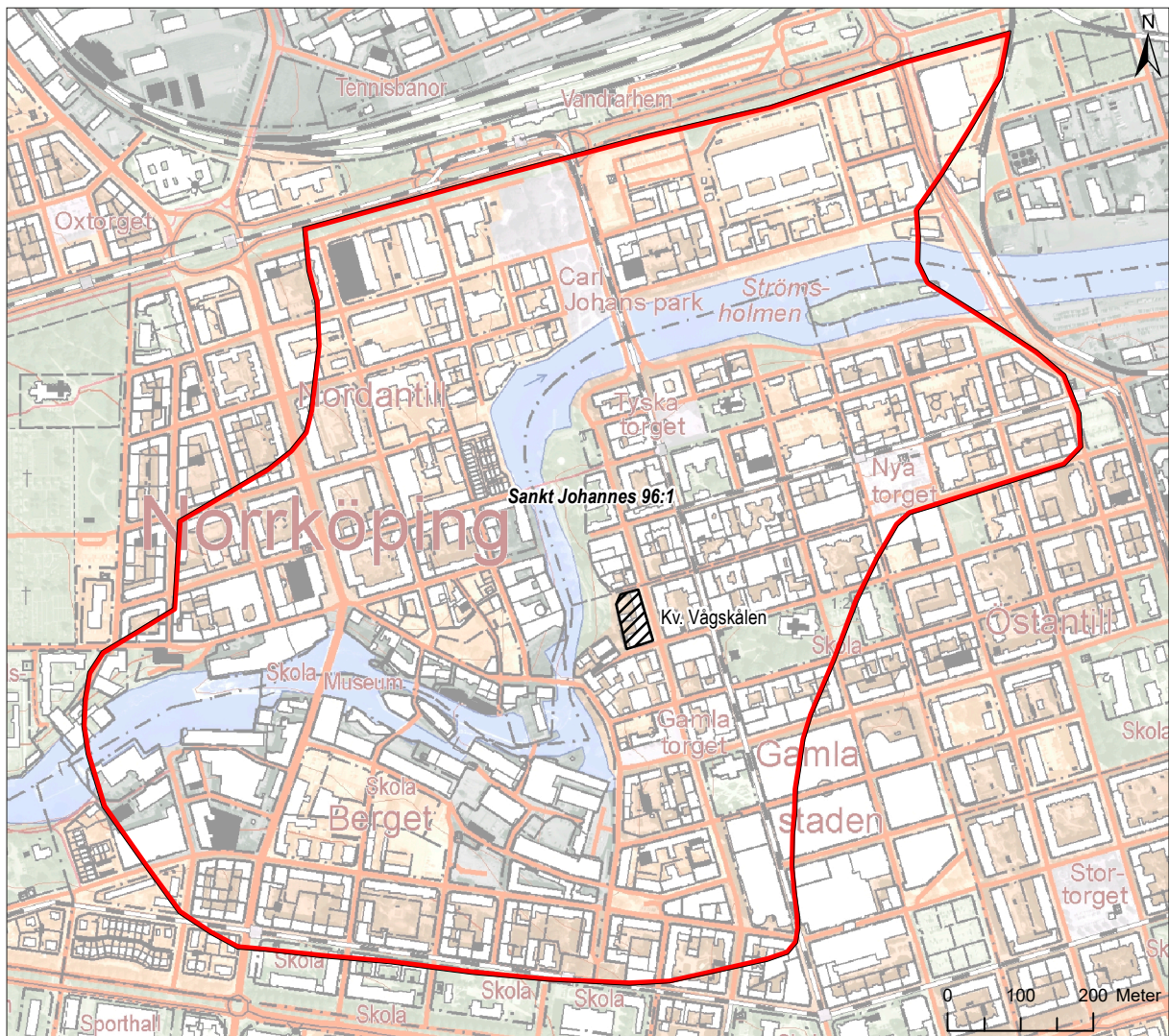
INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	7
BAKGRUND.....	8
UTFÖRANDE.....	9
RESULTAT	10
REFERENSER	11
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	11
BILAGOR	12
Bilaga 1. Kontexttabell.....	12

INLEDNING

I samband med schaktningsarbeten inför anläggandet av en fettavskiljare utförde Arkeologikonsult en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom fastigheten Vågskålen 8 i Norrköping. Anledningen till undersökningen var att schaktningsarbetet skulle påverka fornlämningen RAÅ 96:1, Sankt Johannes socken, Norrköpings kommun (figur 1).

Syftet var att tillse att fasta fornlämning berördes i så liten omfattning som möjligt samt att dokumentera och datera de fornlämningar som framkom. Arbetet utfördes av en arkeolog under två fältarbetsdag den 20 till den 21 april 2018. Uppdragsgivare var Studentbo AB och undersökningen utfördes efter beslut av Länsstyrelsen Östergötland (Dnr: 431-1798-18).

Figur 1. Kvarteret Vågskålen och fornlämningen 96:1 markerade på Fastighetskartan. Skala 1:10 000.

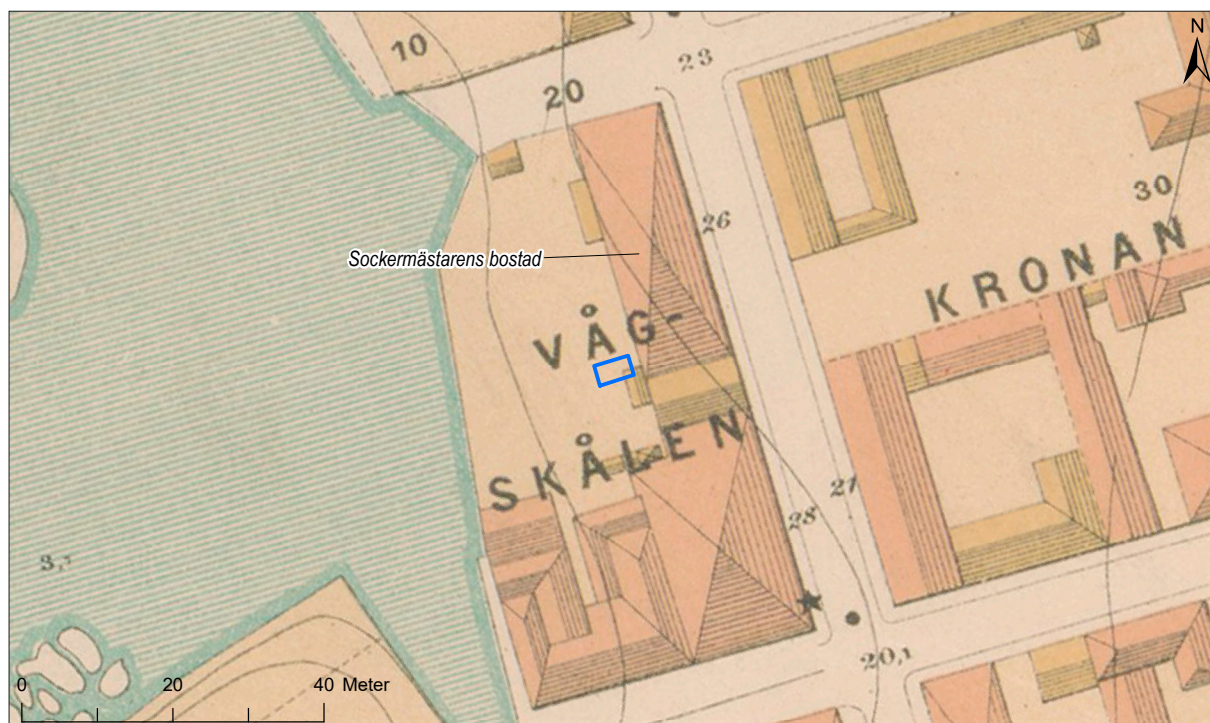
BAKGRUND

Kvarteret Vågskålen ligger invid Motala ströms östra strand i den centrala delen av fornlämningen RAÄ 96 vilken utgör Norrköpings medeltida och tidigmoderna stadslager. Tidigare arkeologiska undersökningar i närområdet har visat på att kvarteret ligger i anslutning till de äldsta delarna av fornlämningen (Broberg 1984).

Inom kvarteret Vågskålen ligger även byggnadsminnet RAÄ 109 som utgörs av den så kallade Sockermästarens bostad. Byggnaden som uppfördes i samband med grundandet av sockerbruket Gripen år

1741 utgjorde bostad för sockermästaren samt fungerade som lager och kontor för bruket. I det äldre kartmaterialet kan byggnaden först ses på 1769-års karta och i sin nuvarande form på 1879-års karta (figur 2).

En tidigare arkeologisk undersökning har utförts inom kvarteret, vilken visade på betydande utfyllnader. Dessa bör ha tillkommit under sent 1800-tal och förflyttade strandlinjen från dess tidigare läge invid kvarterets västra sida till dess nuvarande läge (Klange 2014).

Figur 2. Schaktet och Sockerbruksmästarens bostad markerade på 1879 års karta. Skala 1:1 000.

UTFÖRANDE

Schaktet för fettavskiljaren togs upp med en grävmaskin och var 5 meter långt, 2,6 meter brett samt 1,9 meter djupt (figur 3). Schaktets togs i stora delar upp inom ett frischakt tillhörande en byggnad som uppfördes under andra halvan av 1900-talet.

Samtliga påträffade lämningar undersöktes och dokumenterades. Dokumentationen bestod av foto-grafering, inmätning med en nätverks RTK-GPS och beskrivning på digital kontextblankett. Till sist ritades även schaktväggar som innehöll lämningar.

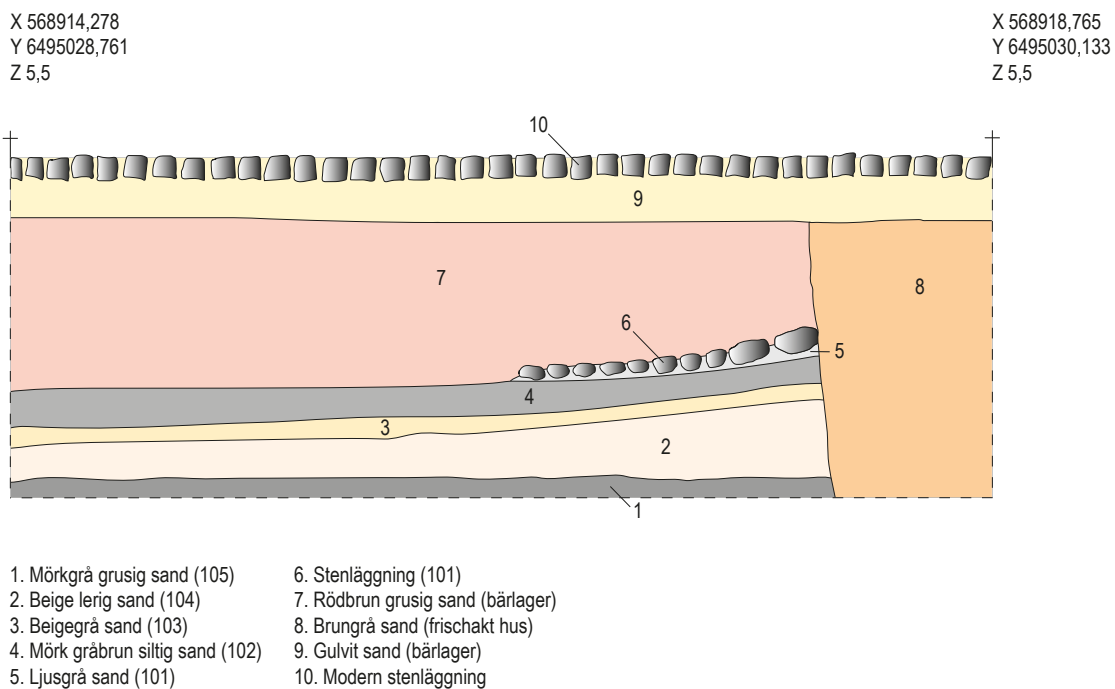

Figur 3. Schaktplan. Skala 1:1 000, kvartersöversikt i skala 1:5 000.

RESULTAT

Längs schaktets norra sida påträffades ett smalt band av lämningar i form av en stenläggning (KK 101), samt fyra under varandra liggande utfyllnadslager (KL 102, 103, 104 och 105). Inga fynd påträffades vilka skulle kunna datera lämningarna men tegel på-

träffades i samtliga lager. Den påträffade stenläggningen är troligen spåren efter den gårdsplansmiljö som kan ses på 1879 års karta och avsaknaden av fynd annat än tegel gör det troligt att även de underliggande utfyllnadslagren härrör från 1800-talet.

Figur 4. Sektionsritning över den norra schaktväggen. Skala 1:20.

REFERENSER

BROBERG, BIRGITTA 1984. *Norrköping. Medeltidsstaden 50*. Stockholm. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer.

JOHAN KLANGE 2014. *Kvarteret Vågskålen. PM Ang. Arkeologisk förundersökning inom RAÄ 96:1 samt 109:1, Norrköpings socken och kommun, Östergötlands län. Stockholm.*

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Uppdragsgivare:	Studentbo AB
Beslutande länsstyrelse:	Länsstyrelsen Östergötland
Länsstyrelsens dnr:	431-1798-18
Arkeologikonsults projektnr:	3186
Län:	Östergötlands län
Kommun:	Norrköping
Socken:	Sankt Johannes
Fastighet:	Vågskålen 8
Fornlämning:	Sankt Johannes 96:1
Typ av undersökning:	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Utförandetid fältarbete:	2018-04-20 till 2018-04-21
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Projektledare:	Johan Klange
Fältarkeolog:	Johan Klange
Layout och kartor:	Medea Nyström Huuva
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs

BILAGA 1. KONTEXTTABELL

Kontextnr	Typ	Storlek (m)	Höjd/djup/ tjocklek (m)	Beskrivning
101	Konstruktion – stenläggning	-	0,15	Stenläggning bestående av 0,10-0,25 m stora stenar lagda i ett lager ovanpå grå sättsand. Stenläggningen har troligen tillhört en gårdsplan.
102	Lager – utfyllnadslager	-	0,16	Utfyllnadslager bestående av mörkt gråbrun siltig sand innehållande mindre mängder kol och tegel.
103	Lager – utfyllnadslager	-	0,1	Utfyllnadslager bestående av beige-grå sand.
104	Lager – utfyllnadslager	-	0,4	Utfyllnadslager bestående av beige lerig sand.
105	Lager – utfyllnadslager	-	0,1–	Utfyllnadslager bestående av mörkgrå grusig sand innehållande mindre mängder tegel och kol.

Rapporter från Arkeologikonsult 2018:3186